

MARIA JOSEP ESCRIVÀ

«Busquem la llum, ens guia, però la realitat ho capgira tot»

Amb 'Sempre és tard', Premi Miquel de Palol editat per Proa, Maria Josep Escrivà (El Grau de Gandia, 1968), una de les veus poètiques més sòlides i respectades del panorama actual, lliura la seua obra més commovedora i esquinçada, un gir respecte de la tendresa de l'aclamat 'Serena barca'.

Per Xavier Aliaga / @xavialiaga

Quasi tot el poemari és molt directe, com una punyada, però el poema que li dona títol, "Sempre és tard", és un dels més crítics.

—Potser sí, perquè en aquest poema hi ha una de les coses que està molt present al llibre, que és l'absència i la impossibilitat de connexió amb l'altre en el terreny afectiu. Ser conscients que una cosa no pot ser justifica una manera d'estar en el món. Hi ha una cosa que em persegueix i que en aquest llibre tinc molt present, la consciència de les coses que no volem acceptar. Però la consciència és molt important. Ser conscients del "no" i assumir-ho.

—**El llibre té un to no sé si descregut o preocupat que es veu als haikus i en altres composicions molt breus que són com versos fracturats...**

—Jo els dic poemes en línia.

—**Doncs un d'aquests poemes en línia diu: "No hi ha camins de llum / tot és mentida".**

—Sí. Hi ha una visió escèptica al llibre. I aquest vers, estret del conjunt, ve a dir: no et faces il·lusions. Nosaltres busquem la llum, ens guia, però després la realitat ho capgira tot. Hi ha dos termes que conviuen: d'una banda, la llum i, de l'altra, la mentida. I és bo saber que és així, perquè el contrari seria viure en la ignorància i l'autoengany. En el llibre hi ha aquesta mena de màximes perquè la poesia ha de provocar intel·lectualment.

—**Dintre del to àrid el llibre juga als equilibris. En els poemes "Pati d'hivern", hi ha el símbol del pit-roig, que de vegades provoca goig i de vegades una sensació de recança. És com una muntanya russa emocional que no sé si respon a l'estat anímic en el moment de l'escriptura.**

—Doncs sí. Alguns poetes eviten mostrar-se massa identificats amb allò que escriuen, però en el meu cas escriure és un acte d'honestedat. Tu parles de muntanya russa emocional. I és exactament com jo ho visc. Hi ha l'absència, hi ha la presència, però torna a haver-hi l'absència. Allò del pit-roig és real, perquè jo treballo de cara a un pati molt lluminós i quan arriba novembre van arribant els ocells. M'agrada observar-los. I amb el fred, de tant en tant, arriba un pit-roig marcant el ritme i el cicle de les estacions. Però desapareix una altra vegada. La presència em justifica, però l'absència també. En la vida és el mateix, hi ha alts i baixos, estem fets de tot això. No hi ha cap vida que siga lineal. I encara menys una vida emocional.

—**Los aus són un element molt substancial del llibre: el teuladí que cau mort, el cant de les merles i els rossinyols... Un element de delicadesa i fragilitat que fa de contrapunt.**

—Sí, perquè simbòlicament els ocells són això, combreguen coses molt boniques. Són la fragilitat, però també la resistència. El pit-roig, per exemple,

JORDI SOLÀ COLL

és una au molt delicada, estèticament molt bonica, molt fràgil. Però al mateix temps té una resistència impressionant, fa quilòmetres i quilòmetres quan viatgen a zones més càlides i després tornen. Aquest contrast m'emociona.

—Al mateix temps, hi ha el polp, un altre animal que serveix per simbolitzar una altra cosa completament diferent.

—Sí, sí. El polp és un ésser com d'una altra dimensió, és com si no fora real. Tenen una imatge entre fascinant i repulsiva. O surrealista, fins i tot. I em venia molt bé com a símbol de les persones que s'ofeguen a la mar. També és un element molt quotidià de la meua vida. El meu pare anava a la mar, pescava polps i els portava a casa. Els asseca-va penjats, com si foren fantasmes. Estèticament són brutals, però tenen aquella cosa d'amagar-se als forats, la flexibilitat que em serveix per explicar una correspondència amb la persona que s'ofega i desapareix al fons de la mar.

—Parlava de sacsejar el lector i estava pensant en poemes com "Sacher", dedicat a la memòria de JBM, que conclou amb uns versos punyents, les abraçades del dol que conserven "la pestilència de tantes morts en vida". Uf!

—Doncs sí. El poema està dedicat a un amic escriptor, però podria ser qualsevol altra persona.

Aquelles línies finals són la constància que en un soterrar hi ha la persona que mor i la gent que som allà, consolant-nos. Em va semblar en aquell moment que érem morts en vida perquè no hi ha consol possible. La destrossa interior ens acosta molt a aquesta condició. La sensació física va ser molt potent, perquè en aquell moment encara ens abraçaven. I com que tots anem perfumats, ens queda aquella olor barrejada d'éssers vius, però és una olor cosmètica, artificial, com de voler dissimular. Em va servir com a metàfora del que hem de fer en la vida: superar aquests colps. Una cosmètica que ajuda a tirar endavant.

—Junt a l'absència, hi ha una altra temàtica en el llibre sobre els límits de la poesia. I en algun moment es creuen com ara quan fas un homenatge al desaparegut Manel Marí: "No les paraules / tan sols el dolor pot dir el dolor".

—Els límits de la paraula és un tema molt antic, però no vaig saber dir-ho d'una altra manera: ací només hi ha dolor. Ho intentem dir en paraules, però és impossible. En determinades circumstàncies, el llenguatge se'n queda pobríssim. I tot i això els poetes intentem buscar una manera de dir-ho. M'apassiona aquest joc: les paraules no poden dir el dolor, però al mateix temps és un poema. Si fem metapoesia, aleshores sí que hi ha paraules. ●